

NOVÉ PŘÍPADOVÉ STUDIE PRO NAČERPÁNÍ INSPIRACE

- **MPSV** - Poskytování služeb fyzické ostrahy objektů MPSV
- **Moravskoslezský kraj** - Udržitelný nákup propag. předmětů
- **Praha 12** - Přístavba mateřské školky z mobilních kontejnerových buněk
- **Banskobystrický kraj (SR)** - DNS na stavební práce
- **Nejvyšší kontrolní úřad** - Výstavba nového sídla s nejnižšími náklady život. cyklu
- **Městská část Praha 14** - Revitalizace energeticky náročných budov metodou Design & Build
- **Městská část Praha 14** - Zpracování plánu revitalizace sídliště se zapojením veřejnosti
- **Městská část Praha 7** - Poskytování energetických služeb metodou EPC ve vybraných budovách MČ Praha 7
- **Ministerstvo životního prostředí** - Dodávka elektřiny v rámci sdružených služeb; dodávky elektřiny v napěťové hladině vysokého napětí
- **VUT v Brně** - Zajištění svozu a likvidace komunálního a nebezpečného odpadu VUT v Brně
- **Masarykova univerzita** - Služby odpadového hospodářství MUNI 2021-2023
- **Česká televize** - Dodávka výpočetní techniky – notebooky 2022 - 2023
- **Thomayerova nemocnice** - Rekonstrukce pavilonů v areálu Thomayerovy nemocnice
- **Univerzita Karlova** - RUK – SBZ – Revitalizace objektů Karolína – Rekonstrukce chodeb rektorátu a výukové části

vice na www.sovz.cz/priklady-dobre-praxe/

První rok s novými zásadami odpovědného zadávání a inovací

Mgr. Leona Gergelová Šteigrová, Ph.D.

Je tomu již (více než) rok, kdy se mezi základními zásadami pro zadávání veřejných zakázek objevily tři nové – akcentující sociálně a environmentálně odpovědné veřejné zadávání a inovace. Do nového roku (2021) jsme tak mnohdy vstupovali s obavami či pochybnostmi, zda tato úprava zakázkové praxe prospěje, resp. zda pomůže tomu, aby bylo odpovědné (udržitelné, či chcete-li strategické) veřejné zadávání posíleno a co nejvíce využíváno. Po roce za sebou máme všichni velký kus práce. Tento článek je nejen připomenutím realizovaných aktivit a skvělých příkladů, ale i pokusem o shrnutí dosavadní praxe a předestřením dalšího výhledu.

Ze Česká republika umí Evropu překvapit, jsme dokázali i na poli zadávání veřejných zakázek. Dlouhodobému rezervovanému postoji k zákonné povinnosti „odpovědně zadávat“, který Česká republika v Evropské unii reprezentovala, dala Poslanecká sněmovna § 6 odst. 4 ZZVZ úplně nový rozměr. Překvapení na straně zadavatelů vystřídaly u mnohých

z nich obavy a nejasnosti. I dlouhodobí zastánci odpovědného zadávání (a to včetně autorky tohoto článku) vyjadřovali obavy, co tato změna přinese: zda budou nové zásady implementovány smysluplně; zda se nestanou předmětem sporů před Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (příčemž *nejednoznačnost výkladu textace nových zásad – zejména ve srovnání s koncepcí zákona coby preskriptivní*

ho procesního postupu zadavatele – zde vytvořila nemalý prostor); zda je budou umět smysluplně vyložit kontrolní orgány.

Pokud bychom chtěli uplynulý rok z pohledu zásad v § 6 odst. 4 ZZVZ vyhodnotit, je třeba upřímně říci, že nám k tomu chybí data. To je problém nikoli jen ČR, ale i Evropy. Nemůžeme říci, kolik veřejných zakázek bylo „odpovědně zadáno“, kolik nákupů bylo „zeleňých“, ale vlastně ani to, o kolik se liší situace před a po 1. 1. 2021. Co jediné víme určitě, je, že obavy z výrazného nárůstu počtu řízení před ÚOHS se alespoň v roce 2021 nepotvrdily. Jak opakovaně potvrzoval předseda Petr Mlsna a jak i uváděla v rozhovoru pro minulé číslo tohoto časopisu místopředsedkyně Markéta Dlouhá, ÚOHS doposud nevydal žádné rozhodnutí, které by se implementaci nových zásad věnovalo. Byť tato skutečnost automaticky neznamená, že se situace nezmění, je třeba neopomenout, že oporou jsou i dřívější rozhodnutí Úřadu, která ukazují směr smysluplného využívání OVZ. Současně je nutné říci, že v kultivaci diskuse o nových zásadách důležitou roli sehrávalo právě nové vedení Úřadu, které od počátku jasně deklarovalo, že odpovědné (strategické) veřejné zadávání vnímá jako celoevropský trend (spolu s důrazem na kvalitu), před který se již nelze vrátit. Spolu s metodickou podporou ve formě různých vystoupení, prezentací či samotných metodických dnů se jednalo o důležitou podporu nejen tohoto přístupu, ale obecně – moderních trendů ve veřejných nákupech.

I přes absenci kvantitativních dat si nicméně dovoluji dovodit některé závěry a upozornit na, z mého pohledu, důležité skutečnosti a aspekty související s § 6 odst. 4 ZZVZ.

Veřejné nákupy v zemích EU jsou nástrojem veřejné správy pro udržitelnost environmentální i sociální

Strategické zadávání se stalo jednou z klíčových oblastí diskusí a iniciativ na úrovni EU. Je zřejmé, že diskuse neprobíhají nad otázkou, „zda“ odpovědné zadávání implementovat, ale „jak lépe/více“. I Zpráva Evropské komise o provádění vnitrostátních politik v oblasti zadávání veřejných zakázek na vnitřním trhu z května 2021 věnuje právě strategickému zadávání a inovacím prioritní pozornost. Je z ní nicméně patrné, že s implementací tohoto přístupu nezápasíme jen u nás. Bariéry jsou podobné těm, které dlouhodobě sledujeme i u zadavatelů v ČR. Naráží zejména na skutečnost, že zatímco procesní postup zadávání veřejných zakázek lze jednoznačně popsat, zahrnutí ekologických a sociálních aspektů vyžaduje mnohem více promyšlení, více individuální přístup ve vztahu k předmětu plnění, ale i další kompetence (znalosti a dovednosti) na straně zadavatelů. Národní postupy se tak liší od různé míry povinností zohlednění sociálních/environmentálních hledisek, přes národní strategie s definovanými kvantifikovanými cílovými hodnotami, až k doplňujícím podpůrným aktivitám (školení, spolupráce se stakeholdery apod.). Zpráva v závěru předjímá nutnost přísnějšího zavádění strategických hledisek v oblasti zadávání veřejných zakázek.

Za zmínku stojí i to, že samotným zahrnutím mezi základní zásady veřejných zakázek Česká republika nevybočila z rámce zakázkových směrnic, ale naopak je lépe naplnila. Aspekty udržitelnosti (přínejmenším v rovině minimálních standardů) jsou totiž zohled-

něny v čl. 18 zakázkové směrnice a jejich místo mezi zásadami veřejných zakázek potvrdil ve svém rozsudku ze dne 20. 1. 2020 ve věci *Tim SpA, C-395/18*, i Soudní dvůr Evropské unie.

Kromě toho, že se jedná o právní úpravu souladnou s rámcem stanoveným evropskými předpisy, je možné upozornit i na fakt, že i na úrovni jiných členských států je možné se setkat s různými nástroji podpory rozvoje OVZ – od obecných ustanovení v samotných zákonech (např. v Irsku, Estonsku či Belgii) k ustanovením značně konkrétním (stanovení podílu povinně sociálně odpovědně zadávaných zakázek, jako je tomu na Slovensku). Vedle toho vznikají nad rámec zákonů nejrůznější formy podpory a asistence zadavatelům, pilotáže a akční plány či jiné strategické nástroje. Jako příklad je možné uvést polskou *Politykę zakupową państwa*, jejíž návrh definuje tři národní prioritní cíle v oblasti rozvoje veřejných nákupů. Těmi jsou: posilování role malých a středních podniků ve veřejných zakázkách (včetně přeshraničního zadávání), profesionalizace administrátorů veřejných zakázek a právě strategické nakupování (tedy nakupování zohledňující aspekty environmentální, sociální, případně též inovační).

V ČR se objevuje celá řada nových inspirativních příkladů dobré praxe

Institut OVZ a videa

Institut
odpovědného
veřejného zadávání

Nová rubrika Institutu

**VIDEO
PŘÍKLADY
DOBRÉ PRAXE**

<https://institut.sovz.cz/>

U zadavatelů vznikla celá řada nových příkladů dobré praxe – jak na úrovni konkrétních veřejných zakázek, tak i v samotné implementaci nových zásad do vnitřních předpisů a koncepcí zadavatelů. Důležité je, že tyto příklady stojí na logické úvaze zadavatele, jak svou nákupní sílu využít jako příležitost k řešení aktuálních výzev (např. nakládání s vodou, s odpady, zlepšení života a zdraví obča-

nů, jejich větší participace, zohlednění místní ekonomiky, adaptace na klimatické změny apod.). Nové příklady tak přinášejí inspiraci, jak lze propojit moderní veřejnou správu (myšleno z hlediska cílů v oblasti udržitelnosti, chytrá řešení atd.) s koncepcí veřejných nákupů. Příklady můžete najít v uveřejněných case studies či videospotech.

Skvělou zprávou je i zájem o širší využívání nástrojů komunikace s potenciálními dodavateli před zahájením zadávacích řízení. Bezesporu k tomu přispěla i metodická doporučení jak ze strany ÚOHS, tak i MMR ve vztahu k novým zásadám § 6 odst. 4, neboť realizace předběžných tržních konzultací (kromě řady dalších benefitů) jsou velmi logickým krokem zejména při hledání nových řešení a příležitostí. Kromě samotných předběžných tržních konzultací se více objevují i akce typu Meet the Buyer/Seller. Přístup Masarykovy univerzity a Vysokého učení technického v Brně, kdy komunikace pokračuje i po zadání veřejné zakázky s cílem vysvětlení nedostatků neúspěšným účastníkům, je dalším (jakkoli zcela dobrovolným) krokem k efektivnější komunikaci s trhem.

KONTROLNÍ LIST ODPOVĚDNÉHO ZADÁVÁNÍ PRO STAVEBNÍ PRÁCE

Co všechno je k dispozici?

V loňském roce se opět rozšířilo množství materiálů, školení a akcí, které mají za cíl usnadnit zadavatelům implementaci odpovědného veřejného zadávání i inovací. Jen Institut OVZ nabízí přes 16 volně přístupných videoseminářů a celou řadu videoprezentací jak konkrétních veřejných zakázek, tak i postupů zadavatele při implementaci OVZ. Patrný je u nich již odstup od obecnosti (a vysvětlování významu odpovědného zadávání) ke konkrétním textům a vzorovým postupům.

S ohledem na komplexnost environmentálně odpovědného veřejného zadávání u stavebních zakázek vznikl díky spolupráci s UCEEB a CZGBC kontrolní list, který by měl zadavateli usnadnit vyhodnocení rizik a příležitostí z hlediska OVZ právě v segmentu stavebnictví (včetně rekonstrukcí).

Technologická agentura ČR, která má nezpochybnitelné renomé v oblasti inovací ve veřejných zakázkách v Evropě, vydala metodiku pro zadavatele „Veřejné zakázky na inovativní řešení“. Tuto metodiku kolegyně představuje na str. 78 tohoto čísla.

Odpovědné veřejné zadávání je lakmusovým papírkem mnohem hlubších výzev ve veřejných nákupech v ČR

Obecně lze říci, že udržitelné/strategické/odpovědné zadávání (a vlastně i inovace) se v loňském roce dostalo do popředí, přestalo být dílčím tématem exkluzivního klubu zadavatelů, a získalo významně na pozornosti (byť tedy ne vždy jen pozitivně). Současně zvýraznilo nové nedostatky, které tu s námi ale vždy byly – nedostatečné kapacity, nedostatečná časová dotace pro přípravu zadávacích řízení a následně contract management, chybějící komplexní vzdělávání, absence promyšlené národní politiky či plánu pro strategické/udržitelné zadávání veřejných zakázek.

Dovolím si dokonce tvrdit, že obavy z implementace § 6 odst. 4 ZZVZ – a vlastně odpovědného/strategického zadávání obecně – spíše rozkrývají mnohem hlubší výzvy, kterým v české praxi zadávání veřejných zakázek dlouhodobě čelíme. Strategické zadávání totiž ze své podstaty stojí na několika předpokladech:

- 1) Vynakládání veřejných prostředků skrze veřejné zakázky nestojí jen na precizním postupu zadavatele během zadávacího řízení (tj. od vyhlášení do podpisu smlouvy), ale je ovlivněno celkovou nákupní strategií zadavatele (znalosti vlastních potřeb, znalosti trhu, komunikace s potenciálními dodavateli i stakeholdery, řízení vztahů s dodavateli atd.).
- 2) Týmy věnující se veřejným nákupům mají odpovídající znalosti a dovednosti, které jdou významně nad rámec znalosti procesního postupu dle ZZVZ a související judikatury.
- 3) Vedoucí představitel na úrovni organizace/zadavatele nahlíží na veřejné nákupy strategicky – tj. s cílem získat nejlepší hodnotu za peníze (což zahrnuje právě i propování konceptních cílů zadavatele do veřejných zakázek), nikoli pouze s cílem bezchybně zvládnout administrativní proces.

Podíváme-li se k zadavatelům, kteří jsou na čele v implementaci odpovědného zadávání, je zřejmé, že právě v těchto oblastech se odlišují od běžné praxe. Tímto nechci kohokoli dehonestovat či čtenáře demotivovat, pouze tím chci říci, že je před námi mnohem zásadnější změna než jen samotná implementace § 6 odst. 4 ZZVZ. Podíváme-li se do zahraniční praxe, např. do sousedního Rakouska, s nímž máme v řadě oblastí mnoho společného, je zřejmé, že vývoj v zadávání veřejných zakázek je mnohem dynamičtější, než si připouštíme a než kam směřují diskuse u nás. Více než na proces zadávání (od vyhlášení po podpis smlouvy, či max. změny závazku) se soustředí na celkovou funkci nákupu, hodnotě za investované finanční prostředky, využití

moderních nákupních metod a digitalizace, z hlediska kapacit pak na profesionalizaci. Je nicméně samozřejmé (zejména ve vztahu k malým zadavatelům), že to vše lze činit pouze při širším využití centrálních nákupů a lepší metodické pomoci.

A poděkování patří...

Být příkladem a proslapávat cestu je údel nelehký. Vyžaduje vnitřní motivaci, energii, snahu a odvahu nejen dělat věci jinak a lépe, ale pomáhat i ostatním. A právě jako poděkování za tuto snahu udělujeme každoroční ocenění za přínos odpovědnému veřejnému zadávání. V roce 2021 zamířilo na dvě univerzity – Karlovu univerzitu a Vysoké učení technické v Brně, a dvěma zástupcům územní samosprávy – Libereckému kraji a Městské části Praha 14.

A že české příklady dotahují zahraniční konkurenci a přinášejí inspiraci i do evropských zemí pokročilých v odpovědném zadávání

ní, dokázala ocenění získaná v celoevropské soutěži Procura Plus Krajským úřadem Jihomoravského kraje a Nejvyšším kontrolním úřadem.

A dál?

Do nového roku vstupujeme s tím, že sice máme na čem stavět, ale je před námi další velký kus práce, který není spojen jen s již „staronovými zásadami“, ale obecně s přístupem a řízením zadávání veřejných zakázek v ČR. Uspěchaná změna § 6 ZZVZ byla jistě šokem. Nepochybně přidělala vrásky na čele nejednomu zadavateli. Po roce účinnosti však snad můžeme konstatovat, že nevedla ani k paralýze veřejného nakupování, ani k zahlcení dozorových orgánů podněty právě v oblasti OVZ. Změna zákona naopak mohla přispět k tomu, že se řada zadavatelů mohla zamyslet nad vlastní kupní silou a nad dlouhodobými problémy zakázkové praxe, které se s novelou o něco naléhavěji přihlášily o to, aby byly napraveny.

A jakkoli byla k novým zásadám uplatněna zcela oprávněná kritika z hlediska legislativního procesu, textace či absence přiměřené levisvakanční doby, má nová právní úprava rovněž potenciál podpořit rozvoj takových praktik ve veřejném nakupování, které mohou vést k nákupu optimální kvality za vynaložené prostředky.

Z naší strany vám pro rok 2022 můžeme slíbit nové semináře v Institutu OVZ, nové případové studie, nové vzorové textace pro předměty plnění, u nichž je využití aspektů OVZ efektivní, i nové (snad co nejvíce prezenční) akce, semináře a konference.

Za celý tým odpovědného veřejného zadávání přejeme čtenářům do nového roku hodně zdraví, energie, optimismu a úspěchů. Budeme tu pro vás i v roce 2022. ■

Časopis Veřejné zakázky je tu pro vás už 19 let!

